

kennis van de geschiedenis van de eigen stad of gemeente verwacht. Dat kan hij niet in stand houden zonder zelf in het onderzoek mee te draaien. Ook bronnenuitgaven blijven tot zijn takenpakket behoren.

Ook in de afzonderlijke vergadering van de stadsarchieven werd over de opdracht van de archivaris nagedacht, maar dan in een minder verkrampt en meer hedendaags perspectief. Archieftoegangen maken is verdienstelijk maar onvoldoende om zich in het stedelijk cultuurlandschap te positioneren. De publicatiepolitiek gaat van bronnenedities over huizengeschiedenis naar echte stads-geschiedenissen. Tentoonstellingen en medewerkingen aan herdenkingen vervulden de inspanningen voor historische vorming. In de marge werd nog gepleit voor meer uitwisseling van ervaringen onder elkaar, bijvoorbeeld over rampenbestrijding, in het licht van de recente overstromingen in Duitsland en Centraal-Europa.

Tijdens de plenaire slotzitting deden de sprekers uit de academische wereld een dringende oproep tot de archivariissen om het onderzoek niet te belemmeren door een ongenueanceerde toepassing van de inzagebeperkingen voor jonge archieven. De archivaris werd eveneens gevraagd onderwerpen voor verhandelingen te helpen aanwijzen. Uit de met archivariissen gevulde zaal kwam een passende repliek met een oproep tot de professoren om meer zelf de archieven te bezoeken, ook de kleinere, en hun studenten de weg ernaartoe te wijzen.

Uiteindelijk was iedereen het er roerend over eens dat archieven en onderzoekers in grote mate op elkaar aangewezen zijn en dat een goede samenwerking het historisch onderzoek alleen maar kan bevorderen.

André Vandewalle
Hoofdarchivaris Stad Brugge
Burg 11 A
8000 Brugge
Tel.: 050 44 82 60
E-mail: stadsarchief@brugge.be

ECONOMISCHE INFORMATIEBRONNEN IN 2002: VRAAG EN AANBOD: VERSLAG VAN EEN STUDIEDAG

Antwerpen, 22 november 2002.

Op initiatief van de Vlerick Leuven Gent Management School, de KU Leuven, de Serv en de Lessius Hogeschool Antwerpen, organiseerde de VVBAD een studiedag over economische informatiebronnen in 2002. Waarom een dergelijke studiedag? De informatiecentra met bedrijfs- en economische informatie vormen een belangrijke groep in ons land. Zij zijn niet beperkt tot de overheidsbibliotheken, de traditionele academische bibliotheken, de hogescholen en de onderzoeksinstituten. Ook grote Belgische bedrijven en belangrijke beroepsfederaties beschikken over degelijke en gespecialiseerde informatiecentra die vaak te weinig gekend zijn.

Al deze bibliotheken evolueren heel snel door de ICT-ontwikkelingen. De traditionele bedrijfsdocumentalist wordt knowledge manager. Met de academische economische bibliotheken zijn de bedrijfs- en overheidsbibliotheken voor hun informatievoorziening wereldwijd afhankelijk van een beperkte groep informatieleveranciers. Die bieden steeds meer (overlappende) elektronische informatie aan, waaraan vaak een stevig en weinig transparant prijskaartje hangt.

Het doelpubliek van de studiedag was evenwel niet beperkt tot informatieprofessionals. Precies om een duidelijker beeld te krijgen van het overweldigende aanbod van economische informatiebronnen, woonden heel wat academici, studenten en mensen uit het bedrijfsleven de studiedag bij. In totaal waren er 130 geïnteresseerden. Een samenvatting van de voordrachten.

De overheid als producent en verspreider van economische informatie

Edwin Van Wesemael, directeur bibliotheek Queteletfonds binnen de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie, KMO, Middenstand en Energie, belichtte de rol van de federale overheid. Op federaal vlak zijn het Nationaal Instituut voor de Statistiek, de Nationale Bank, het Federaal Planbureau en het Instituut voor de Nationale Rekeningen de belangrijkste producenten van economische informatie.

Daarbuiten spelen nog andere FOD's en federale instellingen een rol, zoals de FOD financiën: begroting, BTW-gegevens.

E. Van Wesemael bracht een volledig overzicht van het economische (cijfer)materiaal dat de federale overheid produceert. Op zich is dit al indrukwekkend en nuttig als je weet dat de Vlaamse overheid en veel private spelers (cf. Bureau van Dijk voor de Belfirst) daar gebruik van maken om hun rol van producent/verspreider te kunnen opnemen. De federale overheid verspreidt ook economische informatie via publicaties (catalogi van federale overheidsdiensten, vademecum van de onderneming), bibliotheken (Queteletfonds, bibliotheek NBB, documentatiecentra NIS...), elektronische documenten (www.statbel.fgov.be; www.belgium.be met links naar federale overheidsdiensten, verslagen van de ministerraad) en andere referenties zoals de *Gids van de informatie en documentatiecentra van de federale administraties*.

Claudine Huyghe, bibliothecaris van de Serv, had het over de Vlaamse overheid als producent en verspreider van economische informatie, met als voornaamste speler de Administratie Planning en Statistiek (APS) van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (MVG). APS heeft een horizontale functie in het MVG en coördineert bij de detectie van lacunes, rapportering en voorstelling van oplossingen aan de Vlaamse overheid in het kader van het statistisch meerjarenprogramma en aan de federale overheid via vertegenwoordiging in onder meer de Hoge Raad voor de Statistiek. Verder werkt APS met veel economische data van de federale spelers (NIS, Federaal Planbureau). De administratie Economie van het MVG heeft een verticale bevoegdheid binnen MVG en zamelt hierdoor meer functioneel cijfermateriaal in over expansiesteun, bedrijventerreinen... Tot slot werd het aanbod van twee Vlaamse overheidsinstellingen (VOI's) belicht: Export Vlaanderen en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (Serv).

C. Huyghe benadrukte het toenemend belang van de regionale statistiek onder invloed van Eurostat. Het Europees beleid is niet langer nationaal, wel regionaal. Bij benchmarking op regionaal niveau is betrouwbaar en vergelijkbaar materiaal essentieel. Zo zijn bepaalde

indicatoren niet beschikbaar op vergelijkbaar internationaal niveau: inflatie, spaarquota gezinnen, groei van totale binnenlandse groei. Het BBP/capita is de enige indicator op macro-economisch niveau die beschikbaar is op vergelijkbaar regionaal niveau.

Economische informatie voor onderwijs en onderzoek

Simone De Landtsheer bracht een overzicht van economische informatiebronnen vanuit het onderwijs en het onderzoek, met de klemtoon op bronnen voor economisch-wetenschappelijk onderzoek en bedrijfsinformatie. *Resources for Economists on the Internet (RFE)*, gesponsord door de gerenommeerde American Economic Association, verwijst naar meer dan 1.300 internetbronnen. Andere internetbronnen zijn Webec, Netec, Ideas. RFE en Webec maken samen het onderdeel *Economics* uit op de *World Wide Web Virtual Library*. In die laatste vindt men ook de onderdelen *Business and Economics*, waar de *Marketing Virtual Library* thuishoort.

De verenigingen voor economen in België organiseren regelmatig economisch-wetenschappelijke congressen en publiceren daarbij interessante referatenbundels. In Nederland is er de website Economenblad, die de Nederlandse economen verenigt. Daarnaast verschijnt het tijdschrift *Economisch-statistische berichten* op cd-rom, met relevante economische informatie van Nederlandse instanties. De Federatie voor de Nederlandse Export geeft via twee websites landeninformatie en exportinformatie.

In de academische wereld leveren de websites van de faculteiten economische en toegepaste economische wetenschappen, economische hogescholen en business schools, links naar economische informatiebronnen.

Als economische databanken werden vermeld: Econlit (het ontsluitingsinstrument voor economische-wetenschappelijke literatuur), ABI/Inform, Business Source Elite en Premier. Ook Academic Search Elite en Swetswise hebben heel veel economische tijdschriften full text ter beschikking.

Heel wat economische informatie wordt verspreid door internationale instellingen: de

Oeso, het IMF, de Wereldbank, de Wereldhandelsorganisatie, de Uno... Bedrijfsinformatie (zoals jaarrekeningen van ondernemingen) is vlot opzoekbaar op de cd-roms van de Trends Top 100.000, de Balanscentrale van de Nationale Bank, de Belfirst van Bureau Van Dijk. Bedrijfsinformatie is ook te vinden in de krant *De Financieel-Economische Tijd*, en via haar website, met naast nieuws ook beurskoersen met grafieken.

Voorts is handelsinformatie te verkrijgen via Graydon, een bedrijf gegroeid uit een handelsinlichtingenbureau, dat nu een leidende positie bekleeft voor de handels- en marketinginformatie, krediet- en debiteurenbeheer. Kamers van Koophandel en Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen zijn ook interessante informatiebronnen, zeker nu zij ook via websites elektronisch te benaderen zijn.

Problematiek van de tijdschriften en de full-textdatabanken

Binnen het zeer diverse bronnenmateriaal waarmee de economische wetenschapper werkt, neemt de tijdschriftenliteratuur een prominente plaats in. Katrien Bergé bracht een geïntegreerd bibliografisch overzicht van de gedrukte en de elektronische tijdschriftenliteratuur: bronnen voor het zoeken naar titels van tijdschriften, naar tijdschriftartikelen, naar full-texttijdschriften of e-journals.

In 1969 publiceerde de American Economic Society de *Journal of Economic Literature* (JEL), opvolger van de *Journal of Economic Abstracts*. Dat was een mijlpaal. De stroom van economische literatuur werd adequaat ontsloten in een onderwerpslijst van tijdschriftartikelen én boeken. De bibliografische referentiedatabank EconLit is niets anders dan de elektronische versie van de *Journal of Economic Literature*.

Wilson's Business Abstracts en de International Bibliography of Economics, zijn eveneens elektronische versies van gedrukte bibliografieën die ontstonden in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw! ABI/Inform echter is begin de jaren zeventig ontwikkeld door drie MBA-studenten die een oplossing zochten om hun vakliteratuur beter te beheren. Drie ingenieurs van de universiteit Wisconsin bouwden de databank. In 1973 werd ABI

(Abstracted Business Information)/Inform toegevoegd aan de Dialog-databanken.

Bijzondere aandacht verdienen inhoudsopgaven en attenderingsdiensten die wetenschappelijke uitgevers meestal gratis aanbieden. Ze zijn doorgaans minder bekend dan de betalende diensten EBSCOhost EJS Alerts en SwetsWise TOC Alerts van de gelijknamige intermediairs. Voordeel is dat in deze databanken een multidisciplinair pakket titels van diverse uitgevers samengebracht wordt.

Kern van het betoog is het zoeken naar een antwoord op het keuzeprobleem waar elke bibliothecaris voor staat, met name hoe met stagnerende budgetten de gedrukte collectie op peil houden én zoveel mogelijk elektronische bronnen aanbieden.

Als voorbeeld werden enkele criteria aangereikt om Business Source Elite/Premier en ABI/Inform te vergelijken. Het gaat om twee databanken met bibliografische referenties, abstracts én full text. Elke vergelijking is noodgedwongen een momentopname. Dit is vooral problematisch door de instabiliteit van het titelaanbod. Die wordt veroorzaakt door wisselende overeenkomsten met uitgevers, embargopraktijken, het opbod van de informatiemakelaars. Sommigen spreken zelfs van een heuse *content war*.

Een kwaliteitscriterium dat speciale aandacht verdient is het zoekapparaat, meer bepaald de indexeerpraktijk. Daartoe behoren indexeerdiepte, accuraatheid, aanwezigheid van een gecontroleerde (hiërarchisch gestructureerde) trefwoordenlijst en aantal indexeervelden. Ook de kwaliteit van de abstracts mag niet veronachtzaamd worden. Sinds de full text hebben abstracts aan belang ingeboet. Maar zowel het zoeken op termen in het abstract, als het gebruik van de samenvatting als relevantie-indicator, vormen nog steeds een toegevoegde waarde/meerwaarde.

Kiezen is verliezen, besluit K. Bergé. Met databanken is het niet anders...

Online pre-printarchieven in de economische en managementwetenschappen

Alec Vuijsteke ging dieper in op de pre-printarchieven. In de economie en de

managementwetenschap spelen twee 'pre-printarchieven' een belangrijke rol als communicatiemiddel bij 'peers' van resultaten van wetenschappelijk onderzoek. De voordelen zijn onder meer de onmiddellijke claim van wetenschappelijke resultaten, de creatie van een on line academische bibliografie en de mogelijkheid na te gaan in welke mate de resultaten verspreid raken bij de peers (*download metrics*). De twee populairste initiatieven in de economie zijn Research Papers in Economics (RePEc, een initiatief van vrijwilligers) en het Social Science Research Network (SSRN, een commercieel initiatief). Beide bevatten honderdduizenden working papers, rapporten, software van zowel gerenommeerde, prestigieuze instellingen als kleinere wetenschappelijke instellingen uit de hele wereld. Ook de reeks *working papers* van de Vlerick Leuven Gent Management School wordt inmiddels automatisch opgeladen in RePEc.

RePEc volgt de filosofie van de brede *open archives* beweging en bevat zowat 200.000 beschrijvingen van *working papers*. Het gaat om een gedistribueerd systeem waarbij geen sprake is van een centrale server waarop alle papers te vinden zijn, maar van een massa archieven van *working papers* beschikbaar op de servers van de diverse instellingen waarnaar verwezen wordt.

Een eigen pre-printarchief opzetten in RePEc is eenvoudig en is een uitstekend middel om *working papers* van de eigen instelling de nodige bekendheid te bezorgen.

Bovenop de data die in RePEc verzameld worden, zijn verschillende diensten gecreëerd: *current awareness reports* (opnieuw aangeemaakt door vrijwilligers, bv. op het gebied van entrepreneurs), directories met contactgegevens van economen wereldwijd of downloadstatistieken van reeksen *working papers*.

Het tweede initiatief, SSRN, bevat minder digitale objecten dan RePEc en draait wel op een centrale server waarin de *working papers* gedeponeerd moeten worden. SSRN bestaat

uit vier *networks: economics, management, legal scholarship* en *financial economics*. Een *working paper* opladen is gratis, maar om de *current awareness reports* te ontvangen, moet betaald worden.

Conclusie: het belang van pre-printarchieven zal alleen maar toenemen. De bibliothecarissen van academische instellingen moeten hiertoe de nodige initiatieven nemen, om te vermijden dat researchers in het wilde weg *working papers* gaan 'dumpen' in beide systemen, zodat enkel chaos overblijft.

De researchers ontlasten van de taak om hun wetenschappelijk product in een pre-printarchief op te laden, vormt daarbij een extra service van de academische bibliotheken.

De Europese informatieruimte

Luciano Morganti heeft zich gespecialiseerd in de Europese on-line-informatiepolitiek. Hij behaalde in 1997 een *Masters Degree* in Europese studies aan het Europacollege in Brugge met een eindwerk over *The European Union and the Internet Community: a New Public Sphere?* en beëindigt momenteel zijn doctoraat over de uitdagingen van de informatie- en kennismaatschappij aan de VUB.

Gezien de enorme hoeveelheid informatie op de Europa-server van de Europese Unie, wordt er alles aan gedaan om de informatie gestructureerd aan te bieden. Het is belangrijk daarbij enkele zaken in het achterhoofd te houden.

Weten welk type informatie men zoekt is een eerste stap: gaat het om een gepubliceerd document, een beleidslijn (*policy*), een *green* of een *white paper*, een overzicht van wie de beslissingen neemt op een bepaald Directoraat-Generaal? Bepaalde informatie op de Europa-server van de Europese Commissie is bovendien enorm tijdsgebonden en voortdurend aan veranderingen onderhevig. Andere informatie is permanent beschikbaar.

Morganti wijst erop dat de Europese Commissie grote inspanningen doet om, al dan niet in samenwerking met de lidstaten, de toegang tot Europese informatie dicht bij de burger te brengen via *Relays*. Dat zijn informatiecentra opgericht in samenwerking

met nationale overheden, de 140 *Info Points Europe* op regionaal niveau, de *rural information carrefours*, de *European Consumer Information Centres* of *Team Europe*, een netwerk van sprekers-experts over de Europese Unie. Voorts is er een groen nummer voor de hele Europese Unie waar men terecht kan met vragen in de eigen taal (0080067891011), is het Europese vocabularium van termen en concepten beschikbaar op de Europa-server en kan men zich abonneren op een reeks al dan niet specifieke nieuwsbulletins.

Tot slot verwijst Morganti naar het *open-access-to-documents* beleid van de Europese Commissie: het recht van iedere Europese burger om toegang te krijgen tot documenten van de Commissie zoals voorzien in het Verdrag van Amsterdam. Het gaat naast gepubliceerde informatie (verschenen in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* bijvoorbeeld) ook om (nog) niet-gepubliceerde of interne informatie, waarvoor een verzoek tot raadpleging kan worden gericht aan de Commissie. De *Code of Good Administrative Behaviour* van de Commissie schrijft immers voor: "A reply to a letter addressed to the Commission shall be sent within 15 working days from the date of receipt of the letter by the responsible Commission department".

Economische informatiebronnen in bedrijfsdocumentatiediensten

Mia Brugmans, Business Intelligence Manager bij Interbrew, belichtte het gebruik van economische informatiebronnen in een bedrijf. Het opzet was een inzicht te geven in de informatienoden van een bedrijf en de publieke informatiebronnen die daarvoor voorhanden zijn. Een bedrijf heeft vooral interesse voor informatie over die factoren in zijn omgeving die direct commercieel belangrijk zijn.

Vooreerst zijn bedrijven op zoek naar informatie over andere bedrijven: concurrenten, leveranciers, klanten, financiers, bedrijven om mee samen te werken, om over te nemen. Bedrijven hebben ook vragen over de markt. Wie zijn de spelers op een markt, hoe groot is de markt en hoe evolueert ze, wat zijn de prijzen, wie zijn de klanten, wat zijn de distributiekanaalen?

'Producten' is een volgend belangrijk onderwerp. Welke zijn de concurrerende producten, welke vernieuwingen zijn er of zijn er te verwachten gezien de maatschappelijke veranderingen of technologische evoluties? Ook patenten en merken zijn belangrijk in dit domein.

De sociale, politieke en economische achtergrond en wat de risico's zijn van de landen waarin een onderneming actief is, zijn van groot belang.

Bedrijven zijn vanzelfsprekend ook geïnteresseerd in wat er gebeurt in hun sector. Als laatste werd daarom aandacht besteed aan 'nieuwsbronnen'. Vooral leveranciers van 'nieuws' ontwerpen steeds nieuwe producten die nieuws aggregeren en herverdelen.

Telkens werden voorbeelden van informatiebronnen of -leveranciers geciteerd. Dat waren in hoofdzaak internationale bronnen en soms sectorgebonden. Ze werden voorzien van een commentaar over toegang, prijs en kwaliteit. Een greep uit het 'aanbod': Dun & Bradstreet, First Call en First Contact van Thomson Financial, Euromonitor, Profound, Mintel, Datastream, Bloomberg, Reuters, The Economist Intelligence Unit, NewsEdge, 'Doing Business' gidsen, De Beurs, Governments on the web, CIA World Fact Book, Internet Securities, Control Risk Group, Kompas, Nielsen, Business Information on the web (gateway)...

The European digital library for economics

Jean Sykes is sinds haar aantreden als bibliothecaris én als directeur Information Services van de London School of Economics in 1998, actief betrokken bij Decomate (*Developing the European digital library for economics*). De eerste fase van het project, Decomate I, liep van 1995 tot 1997 en werd gedragen door de Universiteit van Tilburg (UvT), de Universitat Autònoma de Barcelona (AUB) en de London School of Economics and Political Science (LSE). Later kwamen daar de European University Institute Library (EUI) en de Deutsche Zentralbibliothek für Wirtschaftswissenschaften KIEL (ZBW) bij. Vele Europese bibliotheken, waaronder de ULB, traden als tester op. Financiering kwam er in het kader van het *Telematics-for-Libraries*-programma

van het DG XIII. Elsevier Science, Kluwer Academic Publishers, Swets & Zeitlinger traden op als sponsor. Doel van het project was de ontwikkeling van een toegangspunt tot auteursrechtelijk beschermde elektronische bronnen. Decomate was de opvolger van EASE (Elsevier's Articles Supplied Electronically, 1994-1996), waarmee UvT de gebruikers voor het eerst rechtstreeks toegang gaf tot elektronische tijdschriften op hun werkplek. Met Decomate II (1998-2000) (<http://www.bib.uab.es/decomat2>) werd een eerste stap gezet naar de zogenaamde EDEL (European Digital Library for Economics): een gebruikersvriendelijke, platformafhankelijke (web)interface die de partners toegang geeft tot elektronische bronnen in alle mogelijke formaten. Momenteel wordt de bibliotheek-portaaloplossing iPort van OCLC/Pica als interface gebruikt (www.gbv.de/du/pdf/iPort_RD.pdf).

Jean Sykes relativeerde het belang van de technische en organisatorische aspecten, die vandaag geen echte hinderpaal meer zijn. Ze benadrukte veeleer het belang van de verbreding en verdieping van de inhoud. Binnen Decomate werden met e-publishers consortiumlicenties afgesloten voor de databanken die zowat alle instellingen in huis hebben: ABI/Inform, Econlit, Current Contents, JSTOR... Maar om werkelijk te kunnen spreken van een economische digitale bibliotheek moet er een aanbod zijn van geselecteerde vrije internetbronnen, meer statistische informatie en datasets, e-prints, working papers, en tussentijdse meer integratie en linking. Dat is de grote uitdaging voor de opvolger van het project, NEREUS (Networked Economics Resources for European Scholars). NEREUS heeft de ambitie voor Europese onderzoekers de informatiekloof met de Verenigde Staten te dichten door het samenbrengen en gemeenschappelijk beheren van de informatiebronnen en de expertise van vele vooraanstaande Europese onderzoeksinstellingen. Het is de bedoeling dat onderzoekers actief bij het project betrokken worden, om informatiebronnen te evalueren, hun onderzoeksresultaten ter beschikking te stellen, hun informatiebehoefte kenbaar te maken. Op hun beurt zullen ze kunnen beschikken over een gepersonaliseerde dienstverlening.

NEREUS werd net voor de lezing voorgedragen als project voor het *Sixth Framework Programme of the European Community*

(2002-2006), maar werd geweigerd. Het is uitkijken naar het vervolg.

On-line-informatiemanagement bij Agoria

Patrick Slaets, ICT-manager bij de multi-sectorfederatie Agoria (voorheen Fabrimetal), hield een uiteenzetting over Agoria on line, het leden-extranet of 'virtueel loket' van de grootste beroepsfederatie van ons land.

Ook beroepsfederaties startten de laatste jaren met allerlei on-line-initiatieven. Patrick Slaets wijst er echter onmiddellijk op dat de geavanceerdheid van deze initiatieven niet moet worden overdreven.

Vroeger bezorgde de federatie 'kilo's' informatie met de gewone post aan de leden. Agoria on line moet de papierstapel verminderen en daarnaast voor een aantal extra e-services zorgen: een on-linearchief 'op maat' ter beschikking stellen, on-line-interactie met de leden mogelijk maken (enquêtes, polls...). Met Agoria on line moet de federatie ook sneller op de bal kunnen spelen en snel haar leden consulteren over bepaalde standpunten die ze moet innemen.

Uiteraard wil men zoveel mogelijk evolueren naar het aanbieden van gepersonaliseerde informatie, toegesneden op de individuele bedrijfsmedewerker, waarbij de bestemming zijn desiderata via zijn profiel kan wijzigen of verfijnen. Er wordt ook over gewaakt dat informatie vanuit diverse invalshoeken op het extranet bereikbaar is: volgens thema, sector, regio...

Slaets wijst erop dat er nog veel werk aan de winkel is. Bovendien beschikken nog steeds niet alle Agoria-leden over een vlotte toegang tot het internet. Tot slot haalt hij nog twee initiatieven aan: het project 'ICT-flash', een elektronisch maandblad van de netwerkeconomie, en het project M@RKeT\$. Dit laatste wil permanent on-line-informatie (zowel structureel, strategisch als conjunctureel) over belangrijke nationale en internationale afzetmarkten aan de lid-bedrijven aanbieden.

Katrien Bergé, Simone De Landtsheer, Claudine Huyghe en Alec Vuijsteke
Initiatiefnemers van de studiedag